

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH, 2012

EOLAÍOCHT – ARDLEIBHÉAL

DÉARDAOIN, 14 MEITHEAMH – MAIDIN, 9.30 go 11.30

TREORACHA

1. Scríobh do **scrúduimhir** sa bhosca atá ann di ar an leathanach seo.
2. Freagair **gach** ceist.
3. Freagair na ceisteanna sna spásanna atá ann dóibh sa leabhrán seo. Má tá spás breise uait, tá leathanach breise curtha ar fáil ar chúl an leabhráin seo.
4. Tá cead agat úsáid a bhaint as an leabhrán, Foirmlí agus Táblaí, atá ceadaithe lena úsáid sna Scrúduithe Stáit. Is féidir cóip a fháil ó fheitheoir na scrúduithe.

Uimhir an Ionaid

Scrúduimhir

Don scrúdaitheoir amháin	
Roinn/Ceist	Marc
Bitheolaíocht	
C.1 (52)	
C.2 (39)	
C.3 (39)	
Ceimic	
C.4 (52)	
C.5 (39)	
C.6 (39)	
Fisic	
C.7 (52)	
C.8 (39)	
C.9 (39)	
Iomlán (Páipéar)	
Bónas don Ghaeilge	
Móriomlán (Páipéar) (390)	
Obair Chúrsa A (60)	
Obair Chúrsa B (150)	
Móriomlán (600)	

Bitheolaíocht

Ceist 1

(52)

Don
scrúdaitheoir
amháin

- (a) Is féidir le huibheacha a bheith mar chuid d'aiste bia chothromaithe agus soláthraíonn siad foinse mhaith de shaghsanna áirithe bia. Ainmnigh dhá cheann de na saghsanna bia seo.

(1) (2)

1 _____

2 _____

- (b) Cén fáth a bhféachtar ar fhuil mar fhíochán?

Cén fáth? _____

Ainmnigh substaint a n-iompraíonn fuil í.

Ainm _____

- (c) Léiríonn an cartún téamh domhanda. Conas is féidir go mbíonn tionchar ag gníomhaíocht an duine ar théamh domhanda?

Conas? _____

_____

Tabhair iarmhairt **amháin** atá ag téamh domhanda.

Tabhair _____

- (d) Cad is frithghiniúint ann?

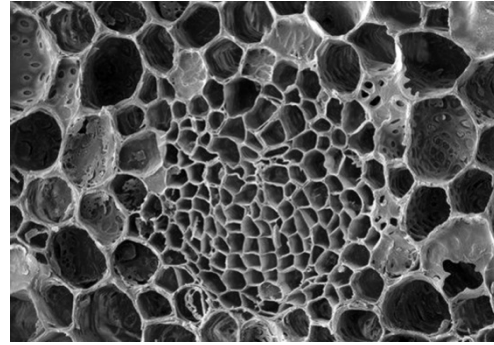
Cad é? _____

_____

Ainmnigh foirm amháin de frithghiniúna.

Ainm _____

- (e) Sa ghrianghraf, atá déanta ag leictreonmhicreascóp scanacháin, taispeántar fíochán feadánach planda, **xiléim** agus **fléam**. Tabhair an fheidhm atá ag gach ceann den dá fhíochán.

Xiléim _____

_____

Fléam _____

- (f) Ainmnigh an dá shubstaint a ndéantar crómasóim astu.

Substaint 1 _____

Substaint 2 _____

- (g) Tarlaíonn atáirgeadh éighnéasach agus atáirgeadh gnéasach i bplandaí. Luaigh conas is féidir le planda ainmnithe atáirgeadh go héighnéasach.

Ainm _____

Conas? _____

- (h) Ainmnigh an **saghas** ailt a thaispeántar sa léaráid.

Ainm _____

Déan cur síos ar na gluaiseachtaí is féidir le halt mar seo a dhéanamh.

Cur síos _____

_____

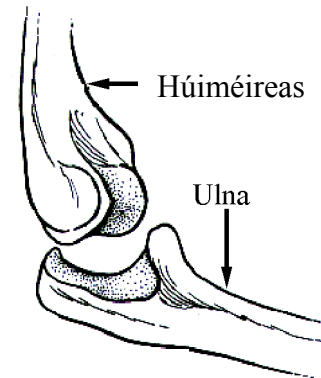
_____

Mínigh conas arb iad na matáin is cúis le gluaiseachtaí an ailt seo.

Míniú _____

_____

_____

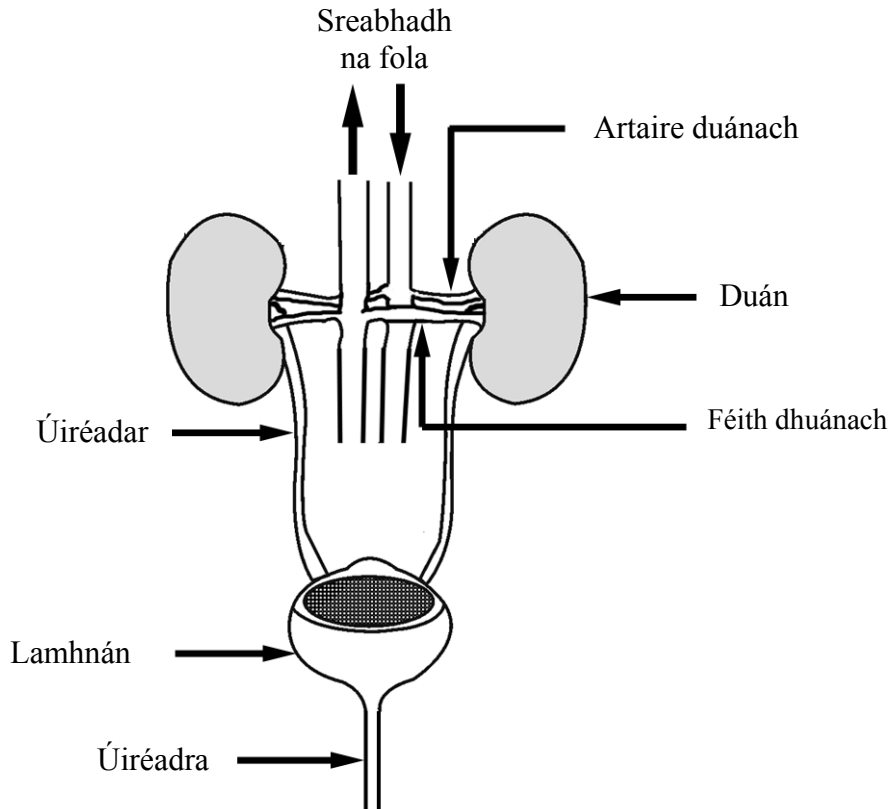
Don scrúdaitheoir amháin

(1) (2)

Ceist 2

(39)

- (a) Anseo tá léaráid den chóras fuail. Tabhair an fheidhm atá ag **cúig** cinn de na sé pháirt lipéadaithe. (15)

Artaire duánach _____

Duán _____

Féith dhuánach _____

Úiréadar _____

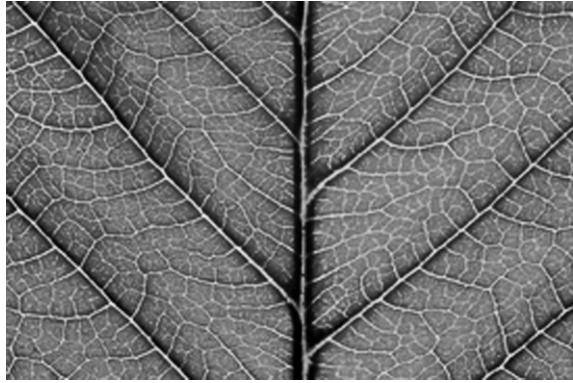
Lamhnán _____

Úiréadra _____

Don scrúdaitheoir amháin

(1) (2)

(b) Sa ghrianghraf taispeántar cuid de dhuilleog de phlanda glas.

Don
scrúdaitheoir
amháin

(1) (2)

(i) Ainmnigh gás a ghabhann isteach i nduilleog ghlas agus gás a ghabhann amach as duilleog ghlas agus fótaisintéis ghníomhach ar siúl. (6)

Gás isteach _____

_____

Gás amach _____

(ii) Tabhair breac-chuntas ar thurgnamh chun a thaispeáint go dtáirgeann fótaisintéis stáirse. Bain úsáid as an mbosca atá ann le haghaidh léaráid lipéadaithe **roghnach**. (18)

Ceist 3

(39)

- (a) Beathaíonn feithid ar bhláth agus piocann suas pailín. Nuair a thugann an feithid cuairt ar bhláth eile den speiceas céanna, fágann sí cuid den pailín bhunaidh ina diaidh.

- (i) Tabhair slí eile ina ndéantar pailín a aistriú idir phlandaí. (3)

Tabhair _____

- (ii) Tarraing léaráid lipéadaithe de bhláth oiriúnach a thaispeánann an stiogma, an stíl, an t-ubhagán, an t-antar agus an filiméad sa bhosca atá ann di. (15)

- (iii) Ainmnigh an chuid den bhláth a tháirgeann an ghaiméit fhireann. (3)

Ainm _____

- (iv) Ainmnigh an chuid den bhláth a tháirgeann an ghaiméit bhaineann. (3)

Ainm _____

- (v) Cad a leanann toirchiú i bplandaí bláthanna? (3)

Cad é? _____

Don
scrúdaitheoir
amháin

(1) (2)

(b) Gan einsímí ní fhéadfaimis maireachtáil. Scaoileann einsímí an fuinneamh as bia, cabhraíonn siad le tógáil na móilíní as a gcomhdhéantar ár gcoirp agus briseann siad síos struchtúir agus fuíll nach bhfuil riachtanach dúinn feasta.

(i) Ainmnigh einsím. (3)

Ainm _____

(ii) Ainmnigh an tsubstráit a ngníomhaíonn an einsím, atá ainmnithe agat, uirthi. (3)

Ainm _____

(iii) Ainmnigh táirge ghníomhú na heinsíme seo. (3)

Ainm _____

(iv) Cén t-imoibreán a d'úsáidfeá, i saotharlann, chun a thástáil gur tharla an t-imoibriú? (3)

Ainm _____

Don
scrúdaitheoir
amháin

(1) (2)

Ceimic

Ceist 4

(52)

Don
scrúdaitheoir
amháin

(1) | (2)

- (a) Déantar rothaí cóimhiotail do chairr as cóimhiotal de alúmanam nó de mhaignéisiam. Ainmnigh cóimhiotal eile agus tabhair úsáid a bhaintear as.

Cóimhiotal _____

Úsáid _____

- (b) Cén tsubstaint a dhéantar nuair a dhóitear carbón in ocsaigin? Tabhair an iarmhairt a bhíonn aige seo ar pháipéar litmis tais.

Substaint _____

Iarmhairt ar litmeas _____

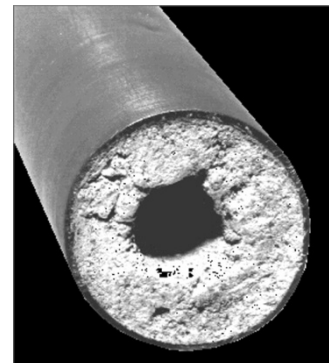
- (c) Bhí uisce ag sreabhadh ar feadh roinnt ama tríd an bpiobán a thaispeántar sa ghrianghraf. Ar dtús ní raibh deascán inmheánach ar bith sa phiobán. Tabhair cúis fhéideartha le déanamhaíocht an deascáin. Dar leat, cén deascán atá ann?

Cúis _____

_____

_____

Deascán _____

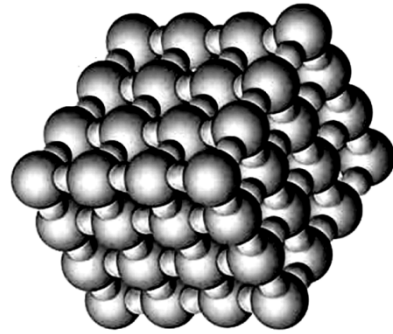

- (d) Agus a siombailí adamhacha á n-úsáid agat, leag amach na miotail, copar, cailciam, sinc agus maignéisiam in ord laghdaitheach imoibríochta le haigéad hidreaclórach caol.

_____

- (e) Sa léaráid taispeántar cuid de chriostal de chlóiríd sóidiam. Ainmnigh an saghas nasctha atá i gclóiríd sóidiam. Déan cur síos ar an saghas seo nasctha.

Ainm _____

Cur síos _____

_____

- (f) Roghnaigh substaint ón liosta le pH níos lú ná 7 agus ceann le pH níos mó ná 7: sú oráiste, uisce báistí, taos fiacla, sóid aráin, finéagar, bainne géar, bainne maignéise, cóla, sóid níocháin.

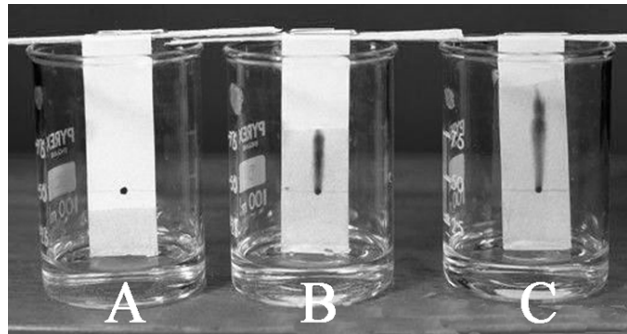
pH níos lú ná 7 _____

pH níos mó ná 7 _____

- (g) Ainmnigh dhá dhúil neamh-mhiotalacha.

1 _____ 2 _____

- (h) Baineadh úsáid as crómatagrafaíocht pháipéir chun an comhshuíomh ag dúch donn i bpeann a aimsiú. Baineadh úsáid as an leacht chéanna, an páipéar céanna agus an peann céanna i ngach ceann de na trí thurgnamh a thaispeántar.

Tosaíodh iad ag amanna difriúla, C ar dtús, ansin B agus ar deireadh A.

- (i) Cén fáth a bhfuil an ponc dúigh os cionn leibhéal na leachta i ngach eascra?

Cén fáth? _____

- (ii) Cad ba chúis leis na poncanna dúigh ar na páipéir B agus C a bheith ag leathadh suas?

Cad é? _____

- (iii) Cén fáth a raibh dathanna, seachas donn, le feiceáil in B agus C de réir mar a ghluais an dúch suas an páipéar?

Cén fáth? _____

Don scrúdaitheoir amháin

(1) (2)

(7 × 6 + 1 × 10)

Ceist 5

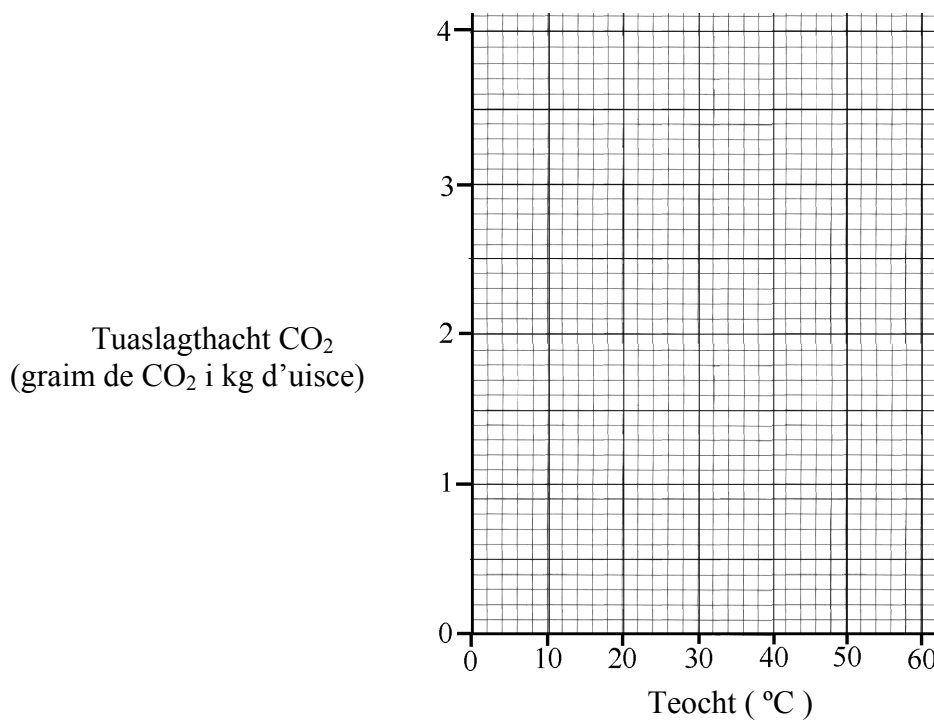
(39)

Don scrúdaitheoir
amháin

- (a) Rinneadh turgnamh chun fiosrú a dhéanamh ar an iarmhairt atá ag teocht ar thuaslagthacht dé-ocsaíd charbóin in uisce. Tugtar sa tábla thíos na sonraí a fuarthas ón turgnamh seo.

Tuaslagthacht CO ₂ (gram de CO ₂ i kg d'uisce)	3.4	2.5	1.7	1.4	1.0	0.8	0.6
Teocht (°C)	0	10	20	30	40	50	60

- (i) Tarraing graf de thuaslagthacht in aghaidh teochta sa ghreille thíos, agus na sonraí ón tábla á n-úsáid agat. Tá cuair réidh ag teastáil. (9)

- (ii) De ghnáth méadaíonn tuaslagthacht solaid le méadú teochta. Laghdaíonn tuaslagthacht gáis de réir mar a mhéadaíonn an teocht. Cén fáth a dtarlaíonn an laghdú seo, dar leat? Mol cúis leis. (3)

Moladh _____

_____

_____

- (iii) Ón ngraf déan meastachán ar an teocht nuair is í tuaslagthacht CO₂ ná 2 g i kg uisce. (3)

_____

(b) Sa tábla tugtar an % de réir toirte cúig ghás / ghal a fhaightear inár n-atmaisféar.

Foirmle	% Toirt
N ₂	78.08
O ₂	20.95
H ₂ O	0 to 4
Ar	0.93
CO ₂	0.036

(i) Cé acu dhá cheann de na gáis / gala seo a tháirgtear nuair a dhóitear breosla iontaise? (6)

1 _____ 2 _____

(ii) Is é an méid galuisce atá i láthair in aer an ceann is mó a athraíonn. Mol cúis leis seo. (3)

Cúis _____

(c) Déan cur síos ar thurgnamh agus bain úsáid as léaráid lipéadaithe sa bhosca atá ann di, chun láithreachta dé-ocsaíd charbóin in aer a thaispeáint. (9)

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

(d) Tabhair tástáil chun a thaispeáint gur uisce atá sna braoiníní a dhéantar ar an taobh amuigh de ghloine ina bhfuil deoch fuar. (6)

_____

_____

_____

_____

_____

Don scrúdaitheoir amháin

(1) (2)

Ceist 6

(39)

**Don
scrúdaitheoir
amháin**

(a)

Sa ghrianghraf taispeántar ionad cóireála uisce a tháirgeann uisce atá oiriúnach lena ól sa bhaile. Ainmnigh agus déan cur síos ar cheithre phróiseas a úsáidtear sa chóireáil uisce seo. (24)

(i) Ainm _____

Cur síos _____

_____

(ii) Ainm _____

Cur síos _____

_____

(iii) Ainm _____

Cur síos _____

_____

(iv) Ainm _____

Cur síos _____

_____

(1) (2)

- (b) Tá línte á scríobh ag Bart.
Tá taithí trí bliana de bheith ag obair i saotharlann scoile ag formhór na n-iarrthóirí sa Teastas Sóisearach. Tabhair dhá riail sábháilteachta thábhachtacha a chaithfidh gach duine a leanúint i gcónaí sa tsaotharlann. (6)

Riail 1 _____

_____

Riail 2 _____

_____

- (c) Déan cur síos ar imoibriú miotal alcaile ainmnithe le huisce agus ainmnigh táirge ón imoibriú. (9)

_____

_____

_____

_____

_____

Don
scrúdaitheoir
amháin

(1) | (2)

Fisic

Don
scrúdaitheoir
amháin

Ceist 7

(52)

(1) | (2)

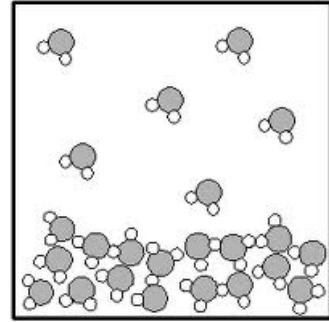
- (a) Sa léaráid taispeántar galú uisce.
Cad is galú ann?

Cad é? _____

_____

Cad a chaithfidh móilíní uisce a ghnóthú chun galú
as uisce leachtach?

Cad é? _____

- (b) Mínigh an difríocht idir sruth díreach (sd) agus sruth ailtéarnach (sa).

Míniú _____

_____

- (c) Cén fáth a ndéalraíonn sé go bhfuil an 'dara' sop
óil sa deoch sa ghloine a thaispeántar sa
ghrianghraf?

Cad é? _____

_____

_____

- (d) Tarlaíonn na tiontuíthe ó fhuinneamh ceimiceach go dtí fhuinneamh cinéiteach
go dtí fhuinneamh poitéinsiúil nuair a shiúlann tú suas an staighre. Tabhair dhá
ghnáthshampla laethúla eile de thiontuíthe fuinnimh agus na comhthéacsanna
ina dtarlaíonn siad.

1 _____

_____

2 _____

_____

- (e) Toisc thimpeallachta ba chúis leis an damáiste a rinneadh do na ráillí iarnróid a thaispeántar sa tsamhail seo. Ainmnigh an toisc agus mínigh conas a rinneadh an damáiste.

Ainm _____

Míniú _____

_____

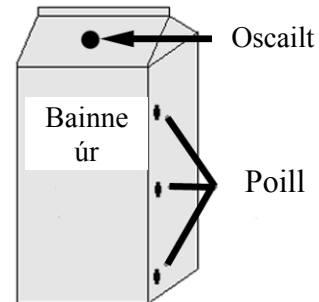
Don scrúdaitheoir amháin

(1) (2)

- (f) Rinneadh trí pholl i gcartán bainne ag an am céanna. Cé acu poll a ndoirtfidh an bainne amach as ag an ráta is mó? Tabhair cúis le do fhreagra.

Cé acu? _____

Cúis _____

- (g) Úsáidtear fiúsanna i gcorcaid leictreacha áirithe le haghaidh sábháilteachta. Conas a oibríonn fiús chun sinn a chosaint?

Conas ? _____

- (h) Sa phictiúr taispeántar fuinnimh inathnuaite.

Roghnaigh dhá cheann ar bith de na fuinnimh a thaispeántar sa phictiúr agus ainmnigh do rogha.

Fuinneamh 1 _____

Fuinneamh 2 _____

- (i) Tabhair buntáiste amháin a bhaineann le gach fuinneamh atá roghnaithe agat.

Caithfear dhá chúis **dhifriúla** a thabhairt.

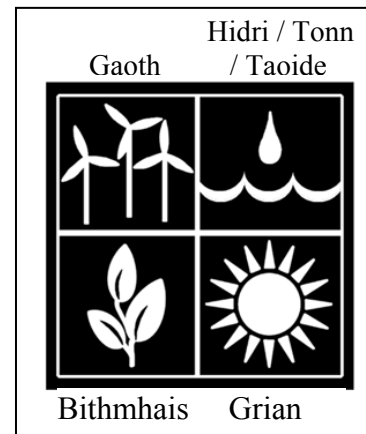
Fuinneamh 1 _____

Fuinneamh 2 _____

- (ii) Tabhair míbhuntáiste amháin a bhaineann le gach fuinneamh atá roghnaithe agat. Caithfear dhá chúis **dhifriúla** a thabhairt.

Fuinneamh 1 _____

Fuinneamh 2 _____

(7 × 6 + 1 × 10)

Ceist 8

(39)

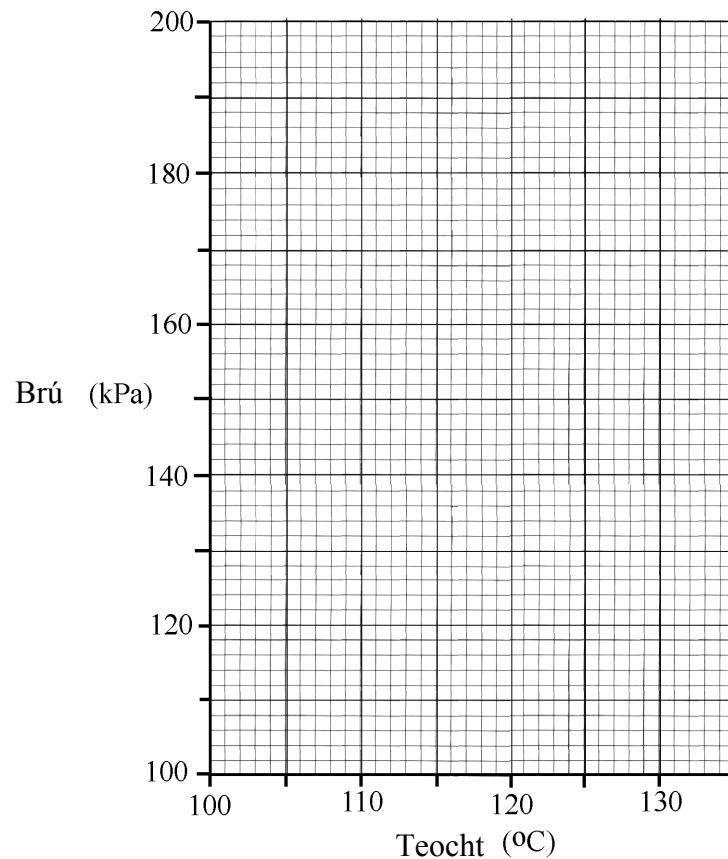
(a) Sainmhíneadh brú. _____ (3)

(1) (2)

Rinneadh turgnamh chun fiosrú a dhéanamh ar an iarmhairt atá ag brú ar fhiuchphointe uisce. Tá na sonraí ón turgnamh tugtha sa tábla thíos.

Brú (kPa)	100	120	140	160	180	200
Teocht (°C)	100	105	109	114	119	124

(i) Tarraing graf de bhrú in aghaidh teochta agus an ghreille thíos á húsáid agat. (9)

(ii) Cad iad an dá phíosa eolais is féidir a tharraingt as an ngraf faoin ngaol idir fiuchphointe uisce agus brú? (6)

1 _____

2 _____

(iii) Dá laghdófaí an brú ar uisce go pointe faoin mbrú atmaisféarach caighdeánach, thart ar 100 kPa, cén iarmhairt a bheadh aige sin ar a fhiuchphointe? (3)

Cad é? _____

(b)

Is í an chileavatuair an t-aonad a úsáideann soláthraithe leictreachais do fhuinneamh leictreach. Sa ghrianghraf taispeántar méadar kWh (cileavatuair). Tá an méadar seo ceangailte de chiorcad baile an tomhaltóra leictreachais agus is féidir leis tomhaltas leictreachais a thomhas i gcuid roghnaithe den chiorcad, an fuinneamh iomlán a úsáidtear agus an costas atá air. Is féidir an méadar a bheith suite ar bhalla in áit áisiúil.

(i) Tabhair dhá bhuntáiste a bhaineann le méadar den saghas seo a bheith ag an tomhaltóir. (6)

1 _____

2 _____

(ii) Sainmhínigh an Vata, aonad na cumhachta. (6)

Sainmhíniú _____

(iii) Tabhair úsáid amháin atá ag an iarmhairt cheimiceach agus úsáid amháin atá ag an iarmhairt mhaighnéadach ag sruth leictreach. (6)

Iarmhairt cheimiceach _____

_____

Iarmhairt mhaighnéadach _____

_____

Ceist 9

(39)

Don scrúdaitheoir amháin

(1) (2)

(a) Leag dalta amach an ciorcad a thaispeántar sa léaráid. Tháinig solas as comhbhall C.

(i) Ainmnigh comhbhaill **B** agus **C** atá lipéadaithe agus a thaispeántar sa léaráid. (6)

B _____

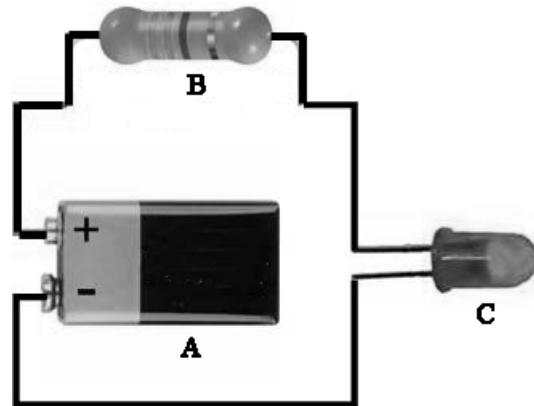
C _____

(ii) Tabhair an fheidhm atá ag comhbhall **A** agus an fheidhm atá ag comhbhall **B**. (6)

A _____

B _____

(iii) Tarraing léaráid de chiorcad a d'fhéadfaí a úsáid chun tomhas a dhéanamh ar an bhfriotáíocht ag friotóir solas-spleách (LDR *i mBéarla*) a nochtar do sholas de ghile athraitheach. (9)

- (b) Úsáideadh an chíor phlaisteach chun gruaig a chíoradh agus anois piocann sí suas liathróidí beaga plaisteacha. Cén fáth a dtarlaíonn sé seo? (6)

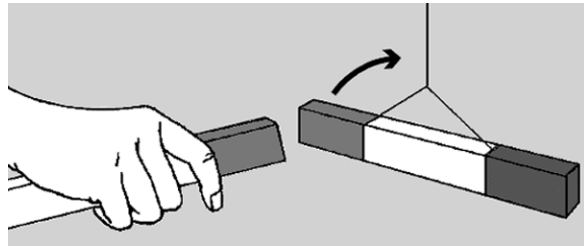
Cén fáth? _____

_____

_____

_____

- (c) Sa léaráid taispeántar an t-idirghníomhú idir dhá mhaighnéad. Mínigh cén fáth a dtarlaíonn sé seo. (6)

Míniú _____

_____

_____

- (d) Taispeánann cuid (b) agus cuid (c) den cheist seo samplaí d'fhórsaí ar féidir leo gníomhú gan teagmháil. Ainmnigh fórsa difriúil eile ar féidir leis gníomhú gan teagmháil. Tabhair iarmhairt thábhachtach amháin ag an bhfórsa atá ainmnithe agat. (6)

Ainm _____

Iarmhairt _____

